

Dosarul nr. 2ra-851/21

Prima instanță - (Judecătoria Chișinău, sediul Centru) jud: S. Dimitriu
Instanța de apel - (Curtea de Apel Chișinău) jud: N. Budăi, V. Mihaila, I. Cotruță

DECIZIE

16 iunie 2021

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Svetlana Filincova
Ala Cobăneanu
Galina Stratulat
Iurie Bejenaru
Dumitru Mardari

examinând recursurile declarate de Administrația Națională a Penitenciarelor și Vladimir Karatun,

în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Vladimir Karatun împotriva Ministerului Justiției, intervenienți accesorii oficiul Avocatului Poporului și Administrația Națională a Penitenciarelor, cu privire la constatarea faptului încălcării articolului 5 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, repararea prejudiciului material și moral și compensarea cheltuielilor de judecată, împotriva deciziei din 11 martie 2021 a Curții de Apel Chișinău,

c o n s t a t ă :

La 5 decembrie 2019, Vladimir Karatun a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției, intervenienți accesorii oficiul Avocatul Poporului și Administrația Națională a Penitenciarelor, solicitând să fie constată încălcarea în privința sa a prevederilor art. 5 paragraful 5 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin detenția sa ilegală pe o perioadă de 36 de zile, prin încasarea sumei de 8 370 de lei cu titlu de salariu ratat și a sumei de 72 000 lei cu titlu de prejudiciu moral și compensarea cheltuielilor de asistență juridică.

În motivarea acțiunii, reclamantul a invocat că la 10 ianuarie 2013, prin sentința Judecătoriei Botanica, mun. Chișinău, a fost condamnat în baza art. 191 alin. (5) din Codul penal la opt ani privațiune de libertate.

La 6 decembrie 2016, examinând apelul declarat, Colegiul Penal al Curții de Apel Chișinău a menținut sentința Judecătoriei Botanica.

La 4 octombrie 2017, Colegiul Penal al Curții Supreme de Justiție a menținut fără modificări decizia Curții de Apel Chișinău din 6 decembrie 2019.

Potrivit deciziei Curții de Apel Chișinău din 6 decembrie 2016, termenul executării pedepsei închisorii urmează a fi calculat de la 6 decembrie 2016, cu includerea în acest termen a duratei reținerii și arestării preventive, de la 10 ianuarie 2013 până la 6 decembrie 2016.

Astfel, a menționat că potrivit hotărârilor instanțelor de judecată, a fost condamnat la o pedeapsă privativă de libertate la 8 opt ani de închisoare, care urmează a fi calculată începând cu 10 ianuarie 2013, urmând a fi eliberat la data de 10 ianuarie 2021, pedeapsa constituind 2 923 de zile de detenție.

A indicat că la 4 decembrie 2017 a depus cerere la Judecătoria Buiucani, mun. Chișinău prin care a solicitat constatarea faptului deținerii sale în condiții inumane și degradante contrare art. 3 din CEDO.

Iar la 31 mai 2018, Judecătoria Buiucani, mun. Chișinău a pronunțat hotărârea prin care a admis integral acțiunea și a constatat faptul deținerii condamnatului Vladimir Karatun în condiții inumane și degradante, contrare art. 3 din Convenție. Hotărârea menționată a fost contestată cu apel de Ministerul Justiției și Administrația Națională a Penitenciarelor, însă prin încheierea Colegiului Civil al Curții de Apel Chișinău din 27 noiembrie 2018, s-a dispus restituirea cererilor de apel.

Astfel, Vladimir Karatun a remarcat că prin hotărâre definitivă și irevocabilă a fost constatat faptul deținerii sale în condiții inumane în cadrul instituțiilor penitenciare.

La 14 februarie 2019, a depus cerere la Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana prin care a solicitat aplicarea în favoarea sa a prevederilor Legii nr. 163 și nr. 272, coroborate cu constatările din hotărârea pronunțată de către Judecătoria Buiucani din 31 mai 2018, menținută prin decizia Curții de Apel Chișinău din 27 noiembrie 2018.

În pofida faptului că potrivit art. 473³ alin. (4) din Codul de procedură penală, termenul maxim de examinare a plângerii referitoare la condițiile de detenție care afectează grav drepturile condamnatului sau ale prevenitului este de 3 luni, plângerea reclamantului s-a tergiversat nejustificat de mult.

În acest sens, la 14 mai 2019, s-a adresat la Consiliul Superior al Magistraturii cu o plângere, deoarece până la acea dată (14 mai 2019) nu era fixată nici măcar data ședinței de judecată.

La 5 iulie 2019, judecătorul de instrucție din cadrul Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana a pronunțat o încheiere, la plângerea condamnatului, dar care i-a fost adusă la cunoștință abia la 18 septembrie 2019 (în momentul eliberării din cadrul penitenciarului nr. 4 Cricova).

Astfel, prin încheierea din 5 iulie 2019, instanța a dispus reducerea pedepsei pentru perioada totală de 1 036 de zile pentru care s-a aflat în detenție în calitate de condamnat 3 zile de reducere pentru 10 zile de detenție

Așa, termenul pedepsei definitive stabilite prin sentința Judecătoria Botanica, mun. Chișinău a fost redus cu 309 zile.

De asemenea, potrivit materialelor cauzei, a avut în cadrul Penitenciarului nr. 4-Cricova 206,91 de zile privilegiate.

Deci, urma să-și ispășească definitiv pedeapsa stabilită prin sentința Judecătoria Botanica, mun. Chișinău până la data de 10 ianuarie 2021.

Aceasta constituie 2 923 zile. Din cele 2 923 zile la care a fost condamnat, reducând 309 zile și cele 206,91 de zile privilegiate, urma să execute o pedeapsă privativă de libertate pe un termen de 2 407 zile.

Însă, conform calculelor, a fost privat de libertate pe un termen de 2 443 de zile. Astfel, a invocat că a fost privat ilegal de libertate pe un termen de 36 zile.

Reclamantul consideră că, deoarece în Republica Moldova nu există nici o lege specială care ar reglementa repararea prejudiciului cauzat prin executarea pedepsei privative de libertate peste termenul stabilit de către instanța de judecată, la caz

urmează să fie aplicate prin analogie prevederile Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

Astfel, Vladimir Karatun a reiterat că a fost privat ilegal de libertate pe o perioadă de 36 zile, ceea ce la rândul său constituie o încălcare a dreptului la libertate garantat de art. 25 din Constituție și art. 5 CEDO, care statuează că orice persoană are dreptul la libertate și la siguranță.

A mai invocat că conform Hotărârii Guvernului nr. 21 din 18 ianuarie 2019 privind aprobarea cuantumului salariului mediu lunar pe economie, prognozat pentru anul 2019, a fost aprobat cuantumului salariului mediu lunar pe economie în mărime de 6 975 de lei, pentru utilizare în modul stabilit de legislație.

În acest context, potrivit prevederilor art. 263 din Codul civil, se consideră că luna are 30 de zile.

Respectiv, salariul ratat fiecare zi de detenție ilegală constituie 232,5 lei, iar pentru toată perioada de detenție ilegală (36 zile) 8 370 de lei.

Reclamantul a susținut că, coroborându-se prevederile art. 6 și 10 din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, el are dreptul și la repararea prejudiciului moral cauzat prin detenție ilegală și apreciază acest prejudiciu la suma de 72 000 lei (câte două mii lei pentru fiecare zi de detenție ilegală), pe care o consideră drept o recompensă justă și echitabilă pentru suferințele cauzate atât acestuia cât și membrilor familiei sale, cât și pentru incomodităților pe care aceștia au fost forțați să le suporte, știind că persoana a executat pedeapsa stabilită de către instanța de judecată, dar în continuare este privată ilegal de libertate.

Prin hotărârea din 31 octombrie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, s-a admis parțial acțiunea.

S-a constatat încălcarea dreptului reclamantului Vladimir Karatun, prevăzut de art. 5 paragraful 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, ca rezultat al întârzierii cu 36 de zile, de punere a acestuia în libertate.

S-a încasat de la bugetul de stat gestionat de Ministerul Finanțelor, prin intermediul Ministerului Justiției, în beneficiul lui Vladimir Karatun, suma de 15 200 lei cu titlu de prejudiciu moral cauzat.

În rest acțiunea a fost respinsă ca fiind neîntemeiată.

La 12 noiembrie 2020, Vladimir Karatun a declarat apel împotriva hotărârii primei instanțe.

La 19 noiembrie 2020, Administrația Națională a Penitenciarelor a declarat apel împotriva hotărârii primei instanțe.

La 27 noiembrie 2020 Ministerul Justiției a declarat apel împotriva hotărârii primei instanțe.

Prin încheierea din 12 ianuarie 2021 a Curții de Apel Chișinău, s-a restituit apelul declarat de Ministerul Justiției împotriva hotărârii din 31 octombrie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru.

Prin încheierea din 12 ianuarie 2021 a Curții de Apel Chișinău, s-au primit în procedură cererile de apel depuse de Vladimir Karatun și Administrația Națională a Penitenciarelor.

Prin decizia din 11 martie 2021 a Curții de Apel Chișinău, s-au respins cererile de apel depuse de Vladimir Karatun și Administrația Națională a Penitenciarelor și s-a menținut hotărârea din 31 octombrie 2020 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru.

La 7 aprilie 2021, prin intermediul oficiului poștal (vol. II, f.d. 5), Administrația Națională a Penitenciarelor a declarat recurs împotriva deciziei din 11 martie 2021 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea recursului, casarea integrală a deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe, cu pronunțarea unei hotărâri noi prin care cererea de chemare în judecată să fie respinsă.

În motivarea recursului, Administrația Națională a Penitenciarelor a invocat ilegalitatea deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe prin prisma temeiurilor de recurs prevăzute de art. 432 alin. (2) lit. c) din Codul de procedură civilă.

La concret a indicat că, la caz reclamantul nu are dreptul să solicite despăgubiri pecuniare prin prisma prevederilor Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998, în condițiile în care în privința sa nu a fost emis nici un act judecătoresc prevăzut de art. 6 din legea menționată.

Pentru aplicabilitatea legii respective, în fiecare caz în care se pretinde încasarea despăgubirilor materiale și morale cauzate prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, urmează să existe și să fie întrunite cumulativ, atât circumstanțele prevăzute de art. 6 -dreptul la repararea prejudiciului, cât și de art. 3 - cazurile de reparare a prejudiciului material și moral. Normele legale citate sunt indisolubile și nu pot fi aplicate separat.

A menționat că conform prevederilor art. 277 din Codul de executare, condamnatul la închisoare este pus în libertate în prima jumătate a ultimei zile a termenului de pedeapsă stabilit.

Dacă termenul pedepsei expiră în zi de repaus sau în zi de sărbătoare nelucrătoare, condamnatul este eliberat în ajunul zilei de repaus sau al zilei de sărbătoare nelucrătoare. La calcularea termenului în luni, termenul expiră la data respectivă a ultimei luni, iar dacă luna în cauză nu are această dată - în ultima zi a acestei luni.

Potrivit datelor de înregistrare din Registrul de evidență a actelor de intrare al Penitenciarului nr. 4 Cricova, încheierea din 5 iulie 2019 a Judecătorei Chișinău, sediul Ciocana, prin care s-a dispus reducerea cu 309 zile a termenului de pedeapsă stabilit a parvenit în cadrul instituției penitenciare la 18 septembrie 2019.

Odată cu parvenirea încheierii instanței de judecată, imediat au fost perfectate documentele necesare pentru eliberarea deținutului, iar reclamantul fusese eliberat din cadrul instituției penitenciare în aceeași zi.

Conform Adeverinței seria AC042909 din 18 septembrie 2019 a Penitenciarului nr. 4-Cricova, a fost indicat că acesta a executat integral pedeapsa, cu includerea a 206 zile privilegiate, precum și a celor reduse conform prevederilor art. 473²-473⁴ Codul de procedură penală, prin încheierea din 5 iulie 2019 a Judecătorei Chișinău, sediul Ciocana, pe dosarul nr.21ji-7 18/2019.

La 8 aprilie 2021, Vladimir Karatun a declarat recurs împotriva deciziei din 11 martie 2021 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea acestuia, casarea parțială a deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe, în partea respingerii pretenției privind încasarea prejudiciului material în mărime de 8 370 de lei și a prejudiciului moral integral de 72 000 lei, cu pronunțarea în acea parte a unei hotărâri noi prin care acțiunea să fie admisă integral.

În motivarea recursului, Vladimir Karatun a exprimat dezacordul cu soluția instanțelor de judecată, în partea în care s-a respins acțiunea, invocând că sunt pasibile de casare în această parte prin prisma temeiurilor de recurs prevăzute de art. 432 alin. (2) lit. c) și d) din Codul de procedură civilă.

La concret, recurentul Vladimir Karatun a remarcat că suma despăgubirii de 72 000 lei reprezintă o recompensă justă și echitabilă pentru suferințele cauzate acestuia și membrilor familiei sale, cât și pentru incomoditatea pe care aceștia le-au suportat știind că a executat pedeapsa stabilită de instanța de judecată, dar a continuat să fie privat ilegal de libertate.

Iar, instanțele de judecată, la determinarea cuantumului despăgubirii pentru prejudiciul moral suferit de el, urma să țină cont de hotărârile CtEDO în care, pentru violarea art. 5 din Convenție, Curtea a acordat compensații de aproximativ 2 000 lei pentru fiecare zi de detenție ilegală.

Astfel, în cauza Mușuc vs. Moldova, Curtea a acordat pentru 49 zile de detenție suma de 9 000 euro, în cauza Țurcan vs. Moldova pentru 3 luni și 10 zile 4 000 euro și respectiv 3 000 euro, în cauza Castraveț vs. Moldova pentru 5 luni suma de 2 500 euro.

Totodată, pentru acordarea compensațiilor insuficiente de către instanțele de judecată naționale, în cauza Ciorap nr. 2 vs. Moldova pentru detenția de 13 zile Curtea a acordat 4 000 euro, în cauza Ganea vs. Moldova pentru detenția de 3 zile – 6 000 euro și în cauza Boicenco vs. Moldova pentru detenția de 11 zile – 6 000 euro.

Din aceste considerente, Vladimir Karatun consideră că argumentul instanței de apel precum că suma de 15 200 lei este rezonabilă pentru acoperirea prejudiciului pentru deținerea arbitrară și nejustificată în instituția penitenciară timp de 36 de zile, urmează a fi apreciat critic, or suma de suma 422,22 de lei pentru o zi de detenție ilegală este inechitabilă, suma de 72 000 lei (2 000 lei pentru o zi de detenție ilegală), fiind una rezonabilă.

Referitor la capătul de cerere privind repararea prejudiciului material, recurentul a susținut că suma de 8 370 de lei a fost calculată în temeiul Hotărârii de Guvern nr. 21 din 18 ianuarie 2019 privind aprobarea cuantumului salariului mediu lunar pe economie, prognozat pentru anul 2019, prin care a fost aprobat cuantumul salariului mediu lunar pe economie, prognozat pentru anul 2019, în mărime de 6 975 de lei, pentru utilizare în modul stabilit de legislație.

Respectiv, salariul ratat de el pentru fiecare zi de detenție ilegală constituie 232,5 lei, iar pentru toată perioada de detenție ilegală (36 zile) constituie 8 370 lei.

În conformitate cu art. 434 din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel. Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.

Referitor la termenul de declarare a recursului, Colegiul reține că copia deciziei integrale a instanței de apel a fost comunicată participanților la proces la 25 martie 2021 (vol. I, f.d. 245).

Din acest motiv, recursurile depuse de Administrația Națională a Penitenciarelor la 7 aprilie 2021 și de către Vladimir Karatun la 8 aprilie 2021, se consideră declarate în termen.

În conformitate cu art. 439 alin. (2) și (3) din Codul de procedură civilă, după parvenirea dosarului, un complet din 3 judecători decide asupra admisibilității

recursului, dispune expedierea copiei de pe recurs intimatului, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data primirii acesteia.

Judecătorul raportor verifică încadrarea în prevederile legii a temeiurilor invocate în recurs și face un raport verbal în fața completului de judecată instituit în conformitate cu alin. (2).

Copia cererilor de recurs au fost comunicate intimaților la 20 aprilie 2021.

Până la data examinării admisibilității recursului, intimații nu au depus referințe prin care să-și exprime pozițiile.

Totodată, la 24 mai 2021, din partea oficiului Avocatului Poporului a parvenit scrisoarea, prin care a comunicat că în cadrul examinării prezentei cauze, oficiul Avocatului Poporului a prezentat opinia scrisă la 5 februarie 2020, pe care o menține și la moment.

În conformitate art. 441 din Codul de procedură civilă, în cazul în care recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului.

Prin încheierea din 26 mai 2021 a Curții Supreme de Justiție, recursurile declarate de Administrația Națională a Penitenciarelor și Vladimir Karatun, au fost considerate admisibile.

Conform art. 442 alin. (1) din Codul de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

Art. 444 din Codul de procedură civilă, prevede că recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces. Completul din 5 judecători decide asupra oportunității invitării tuturor participanților sau a reprezentanților acestora pentru a se pronunța cu privire la problemele de legalitate invocate în cererea de recurs.

La caz, Colegiul a considerat inoportună invitarea acestora, întrucât argumentele expuse în cererile de recurs au fost formulate cu suficientă precizie pentru a permite instanței verificarea legalității hotărârilor atacate.

Totodată, toate punctele de drept care puteau exista în această cauză pot fi cercetate și soluționate în mod adecvat pe baza înscrisurilor prezente la dosar.

În esență, recurenții și intimații au avut posibilitatea să prezinte poziția în scris și să răspundă la argumentele părții adverse.

Astfel, examinând recursurile declarate împotriva deciziei din 11 martie 2021 a Curții de Apel Chișinău, în limitele controlului de legalitate, în raport cu criticele invocate, pe baza materialelor din dosar, în coroborare cu normele de drept aplicabile speței, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție va respinge recursul declarat de Administrația Națională a Penitenciarelor, va admite recursul declarat de Vladimir Karatun și va modifica hotărârea primei instanțe și decizia instanței de apel în partea referitoare la cuantumul despăgubirii pentru prejudiciul moral încasat în beneficiul reclamantului, prin majorarea acestuia, cu menținerea în rest a deciziei și hotărârii, pentru motivele ce succed.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. a) din Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să respingă recursul și să mențină decizia instanței de apel și, după caz, hotărârea primei instanțe, precum și încheierile atacate cu recurs.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. e) din Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul și să modifice decizia instanței de apel și/sau hotărârea primei instanțe.

În conformitate cu art. 432 alin. (4) din Codul de procedură civilă, săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Instanțele ierarhic inferioare, conform materialelor cauzei, au stabilit că prin sentința Judecătoriei Botanica, mun. Chișinău din 10 ianuarie 2013, Vladimir Karatun a fost achitat de sub învinuirea adusă în baza art. 361 alin. (2) lit. b), d) din Codul penal, fiind recunoscut vinovat și condamnat în baza art. 191 alin. (5) din Codul penal, la opt ani închisoare, cu executarea pedepsei în penitenciar de tip închis.

Prin decizia din 6 decembrie 2016 a Curții de Apel Chișinău, au fost respinse ca nefondate apelurile împotriva sentinței Judecătoriei Botanica, mun. Chișinău din 10 ianuarie 2013. Instanța a decis calcularea termenului executării pedepsei cu închisoarea de la 6 decembrie 2016, cu includerea în acest termen a duratei reținerii și arestării preventive a lui Vladimir Karatun de la 10 ianuarie 2013 până la 6 decembrie 2016.

Prin decizia din 4 octombrie 2017 a Curții Supreme de Justiție, s-a decis inadmisibilitatea recursurilor ordinare declarate împotriva deciziei din 6 decembrie 2016 a Curții de Apel Chișinău, ca fiind vădit neîntemeiate.

Prin hotărârea din 31 mai 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, s-a admis cererea de chemare în judecată depusă de Vladimir Karatun împotriva Ministerului Justiției, Departamentului Instituțiilor Penitenciare (reorganizat în Administrația Națională a Penitenciarelor), Ministerului Finanțelor și Procuraturii Generale și s-a constatat lezarea dreptului subiectiv a lui Vladimir Karatun prevăzut și garantat de art. 3 CEDO, ca rezultat al condițiilor de detenție inumane și degradante.

La 27 noiembrie 2018, prin încheierea Curții de Apel Chișinău, s-a restituit apelul declarat de Ministerul Justiției și apelul declarat de Administrația Națională a Penitenciarelor împotriva hotărârii din 31 mai 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani.

Prin încheierea din 5 iulie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Ciocana, s-a admis plângerea condamnatului Vladimir Karatun împotriva administrației instituției penitenciare referitoare la condițiile de detenție care. S-a redus pedeapsa condamnatului Vladimir Karatun pentru perioada totală de 1036 zile, în care s-a aflat în detenție în calitate de condamnat 3 zile de reducere pentru 10 zile de detenție. Termenul pedepsei definitive stabilite lui Vladimir Karatun, prin sentința Judecătoriei Chișinău, sediul Botanica din 10 ianuarie 2013, de 8 ani, s-a redus cu 309 zile.

Potrivit răspunsului Penitenciarului nr. 4 Cricova din 02 iunie 2020, termenul executării pedepsei stabilite lui Karatun Vladimir a început la data de 10 ianuarie 2013 și urma să ia sfârșit la data de 9 ianuarie 2021. Termenul executat efectiv la data de 18 septembrie 2019, când a fost liberat din Penitenciarul nr. 4 Cricova a constituit 6 ani și 8 luni. Conform fișei de evidență a termenului de detenție cu compensarea privilegiată a zilelor de muncă (206) zile, sfârșitul termenului de pedeapsă urma a fi

la data de 18 iunie 2020, iar cu reducerea termenului de pedeapsă prin prisma art. 473³ din Codul de procedură penală, dispusă prin încheierea din 5 iulie 2019 a Judecătorei Chișinău, sediul Ciocana, sfârșitul de pedeapsă urma a fi la 9 august 2019.

În cadrul ședinței de judecată privind examinarea plângerii înaintate de către Karatun Vladimir a participat reprezentantul Penitenciarului nr. 4 Cricova, Oxana Domnișor.

La 24 iunie 2019, ora 16.00, când a fost dispusă deliberarea și pronunțarea încheierii pe marginea cauzei Vladimir Karatun, reprezentantul Penitenciarului nr. 4 – Cricova a fost prezent în incinta Judecătorei Chișinău, sediul Ciocana și a avut o discuție cu greșierul judecătorului Ludmila Barbos, care i-a comunicat că ședința de pronunțare în privința lui Vladimir Karatun a fost amânată pentru altă dată, care nu este stabilită și va fi anunțată preventiv, fapt care nu a avut loc.

La 18 septembrie 2020, încheierea Judecătorei Chișinău, sediul Ciocana din 5 iulie 2019, a parvenit spre executare în Penitenciarul nr. 4 Cricova (f.d. 143).

Conform răspunsului Judecătorei Chișinău, sediul Ciocana nr. 3012 din 17 martie 2020, s-a menționat că cererea condamnatului Vladimir Karatun, dosarul nr. 21ji-718/2019 a fost examinată în fond la 5 iulie 2019, la care dată a fost adoptată și încheierea judecătorească potrivit căreia cererea condamnatului a fost admisă.

Potrivit notei informative elaborată de greșier, încheierea instanței de judecată a fost plasată în Programul Integrat de Gestionare a Dosarelor de către judecătorul Ludmila Barbos la 16 septembrie 2019.

Potrivit registrului de evidență a actelor de intrare în Penitenciarul nr. 4-Cricova, încheierea Judecătorei Chișinău, sediul Ciocana din 5 iulie 2019, dosarul 21ji-708/19, a fost înregistrată la 18 septembrie 2019.

Prin prezenta cerere de chemare în judecată depusă împotriva Ministerului Justiției, intervenienți accesorii oficiul Avocatul Poporului și Administrația Națională a Penitenciarelor, reclamantul Vladimir Karatun a solicitat să fie constată încălcarea în privința sa a prevederilor art. 5 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului și repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin detenția sa ilegală pe o perioadă de 36 de zile, prin încasarea sumei de 8 370 de lei cu titlu de salariu ratat și a sumei de 72 000 lei cu titlu de prejudiciu moral.

Judecând cauza, prin hotărârea din 31 octombrie 2020, Judecătoria Chișinău, sediul Centru, a admis parțial acțiunea. A constatat încălcarea dreptului reclamantului Vladimir Karatun, prevăzut de art. 5 paragraful 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, ca rezultat al întârzierii cu 36 de zile, de punere a acestuia în libertate.

A încasat de la bugetul de stat gestionat de Ministerul Finanțelor, prin intermediul Ministerului Justiției, în beneficiul lui Vladimir Karatun, 15 200 lei cu titlu de prejudiciu moral cauzat.

În rest acțiunea a fost respinsă ca fiind neîntemeiată.

Curtea de Apel Chișinău, prin decizia din 11 martie 2021, a respins cererile de apel depuse de Vladimir Karatun și Administrația Națională a Penitenciarelor și a menținut hotărârea din 31 octombrie 2020 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru.

În motivarea acestei soluții, instanța de apel a stabilit că termenul executării pedepsei stabilite lui Vladimir Karatun a început la 10 ianuarie 2013 și, ținând cont de faptul că acesta a beneficiat de 206 zile pentru compensarea privilegiată a zilelor

de muncă, iar prin încheierea din 5 iulie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Ciocana, pedeapsa acestuia a fost redusă cu 309 zile, reclamantul urma a fi eliberat din instituția penitenciară la data de 9 august 2019.

Însă, din motiv că încheierea din 5 iulie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Ciocana nu a fost transmisă imediat spre executare instituției penitenciare, Vladimir Karatun a fost eliberat din detenție, abia la data de 18 septembrie 2019, dată la care încheierea supra menționată a parvenit în cadrul Penitenciarului nr. 4 Cricova.

A menționat că din acest motiv, în perioada 9 august 2019 – 18 septembrie 2019 reclamantul Vladimir Karatun s-a aflat în detenție în penitenciar excedând termenul pedepsei stabilite acestuia prin sentința din 10 ianuarie 2013 a Judecătoriei Botanica, mun. Chișinău. Iar, în aceste condiții, a constat că deținerea reclamantului în perioada menționată supra, a fost una arbitrară și nejustificată contrară scopului art. 5 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Or, în pofida faptului că exista o hotărâre judecătorească care a redus termenul pedepsei de libertate stabilite reclamantului și oferea posibilitatea eliberării acestuia din penitenciar încă la data de 9 august 2019, acesta a rămas privat de libertate până la 18 septembrie 2019.

La fel, cu referire la jurisprudența CtEDO în cauzele Giulia Manzoni împotriva Italiei, Ruslan Yakovenko împotriva Ucrainei și Quinn împotriva Franței, instanța de apel a remarcat că, termenul de 36 de zile (invocat de reclamant în acțiune) nu poate fi considerat unul admisibil și inevitabil, or formalitățile administrative asociate punerii în libertate nu pot justifica o întârziere mai mare de câteva ore.

În concluzie, Colegiul instanței de apel a conchis că este justă soluția primei instanțe privind constatarea încălcării dreptului reclamantului Vladimir Karatun la libertate, garantat de art. 5 paragraful 1 CEDO, ca rezultat al întârzierii de punere a acestuia în libertate, motiv pentru care solicitarea reclamantului în această parte a fost admisă, fiindu-i acordat în conformitate cu prevederile art. 5 paragraful 5 CEDO cu titlu de prejudiciu moral suma de 15 200 lei.

Totodată, referitor la pretenția reclamantului privind repararea prejudiciului material estimat în mărime de 8 370 de lei, cu titlu de salariu ratat, instanța de apel a reținut că, aceasta corect a fost respinsă de prima instanță care a statuat că prevederile Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998, la care face referire reclamantul, nu sunt incidente speței. Precum și că, reclamantul nu a probat că urma să fie angajat în câmpul muncii pentru perioada 9 august 2019 - 18 septembrie 2019. Or, conform art. 2029 alin. (1) din Codul civil, despăgubirea pentru salariul sau venitul ratat se stabilește pe baza venitului mediu lunar net din muncă sau altă activitate a persoanei vătămate din ultimul an înainte de pierderea sau reducerea capacității sale de muncă ori, în lipsă, pe baza venitului lunar net pe care l-ar fi putut realiza, ținându-se seama de calificarea profesională pe care o avea sau ar fi avut-o la terminarea pregătirii pe care era în curs să o primească.

Reieșind din circumstanțele cauzei, descrise mai sus și constatate de instanțele de judecată ierarhic inferioare, Colegiul relevă că instanța de apel corect a conchis referitor la constatarea încălcării în privința reclamantului Vladimir Karatun a prevederilor art. 5 paragraful 1 din Convenție și cauzarea prejudiciului moral acestuia în rezultatul privării ilegale de libertate pe un termen de 36 zile, în ciuda existenței unei hotărâri judecătorești prin care s-a redus termenul pedepsei stabilite.

Însă, instanța de recurs consideră că, quantumul despăgubirii pentru prejudiciul moral acordat de instanțe pentru această încălcare este vădit disproporțional și diminuat în raport cu circumstanțele stabilite la caz și compensațiile acordate de CtEDO pentru violări similare în jurisprudența sa recentă versus Republica Moldova, în care Curtea continuă să constate cazuri în care instanțele judecătorești naționale deși constată încălcarea art. 5 din Convenție, eșuează în acordarea unei compensații suficiente pentru a determina un reclamant să-și piardă statutul de victimă a unei încălcări comise împotriva sa.

În acest sens, Colegiul remarcă că la determinarea quantumului despăgubirilor urmează să se respecte criteriul echității, care presupune că despăgubirile pentru prejudiciul moral trebuie să fie juste, raționale și echitabile, adică trebuie stabilite în așa fel încât să asigure efectiv o compensare suficientă a prejudiciului moral cauzat, cu menținerea echilibrului între daunele efectiv pricinuite și suma acordată.

Este de menționat faptul că, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reținut că partea vătămată urmează să primească o satisfacție echitabilă pentru prejudiciul moral suferit. Quantumul despăgubirilor trebuie astfel stabilit, încât acestea să aibă efect compensatoriu și nu trebuie să constituie nici sume excesive pentru autorii daunelor și nici venituri nejustificative pentru victimele acestora.

În jurisprudența sa Curtea a stabilit că scopul satisfacției echitabile este de a repara prejudiciul cauzat reclamantului ca urmare a evenimentelor contrare Convenției (Scozzari și Giunta împotriva Italiei, 13 iulie 2000, p. 248-250). Atunci când acordă satisfacția echitabilă, Curtea aplică regula *restitutio in integrum*, aceasta cere ca compensațiile cu titlu de prejudiciu moral acordate la nivel național pentru violarea Convenției să fie comparabile cu cele acordate de CtEDO în cauze similare (hotărârea Ciorap nr. 2 împotriva Moldovei, 2010).

Sub aspectul dat, Colegiul reține ca relevante speței cauzele CtEDO Ganea împotriva Moldovei, nr. 2474/06 și Cristina Boicenco împotriva Moldovei, nr. 25688/09, în care reclamanților li s-a acordat suma de 6 000 euro pentru detenție ilegală.

În cauza Mătășaru și Savițchi împotriva Moldovei (nr. 43038/13, 10 iulie 2018), Curtea a notat că sumele acordate la nivel național cu titlu de despăgubire pentru prejudiciul moral suferit au fost considerabil mai mici decât cele acordate de către Curte în cauze similare și a făcut referire la cauza Brega și alții împotriva Moldovei (nr. 61485/08, 24 ianuarie 2012), în care unuia din reclamanți îi fusese acordată suma de 10 000 euro urmare a patru cazuri distincte de încălcare a art. 5 și 11 din Convenție în circumstanțe similare.

Prin urmare, instanțele naționale trebuie să țină cont de satisfacția echitabilă acordată de către Curte în situații similare și să acorde despăgubiri comensurabile în acest sens pentru prejudiciul cauzat prin încălcarea art. 5 din Convenție.

Din acest motiv, Colegiul apreciază că la cazul din speță quantumul compensației încasate nu acoperă suferințele trăite de către reclamant, fapt ce impune modificarea quantumului acestuia în sensul majorării.

Conform art. 53 alin. (2) din Constituție, statul răspunde patrimonial, potrivit legii, pentru prejudiciile cauzate prin erorile săvârșite în procesele penale de către organele de anchetă și instanțele judecătorești.

În conformitate cu art. 2036 alin. (1), (3) și (4) din Codul civil, în cazul în care persoanei i s-a cauzat un prejudiciu moral prin fapte ce atentează la drepturile ei

personale nepatrimoniale, precum și în alte cazuri prevăzute de lege, instanța de judecată are dreptul să oblige persoana responsabilă la reparația prejudiciului prin plata de despăgubiri.

Reparația prejudiciului moral se face și în lipsa vinovăției autorului, faptei ilicite în cazul în care prejudiciul este cauzat prin condamnare ilegală, atragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a arestului preventiv sau a declarației scrise de a nu părăsi localitatea, aplicarea ilegală în calitate de sancțiune administrativă a arestului, muncii neremunerate în folosul comunității și în alte cazuri prevăzute de lege.

Dacă legea nu prevede altfel, simpla constatare a încălcării unui drept sau interes recunoscut de lege fără plata de despăgubiri oferă satisfacție echitabilă persoanei vătămate doar când aceasta corespunde cu natura dreptului sau interesului recunoscut de lege încălcat și persoana vătămată astfel va putea obține o valoare nepatrimonială superioară prejudiciului moral suferit.

Articolul 2037 din Codul civil prevede că mărimea despăgubirii pentru prejudiciu moral se determină de către instanța de judecată în funcție de caracterul și gravitatea prejudiciului moral cauzat persoanei vătămate, de gradul de vinovăție a autorului prejudiciului, dacă vinovăția este o condiție a răspunderii, și de măsura în care această despăgubire poate aduce satisfacție echitabilă persoanei vătămate.

Caracterul și gravitatea prejudiciului moral le apreciază instanța de judecată, luând în considerare circumstanțele în care a fost cauzat prejudiciul, restrângerea posibilităților de viață familială și socială, precum și statutul social al persoanei vătămate.

La determinarea despăgubirii, instanța de judecată va tinde să acorde o despăgubire care, pe de o parte, are o mărime comparabilă cu cea acordată în mod obișnuit în împrejurări similare și, pe de altă parte, ia în cont particularitățile cazului.

Astfel, reieșind din circumstanțele în care a fost cauzat prejudiciul, luând în considerare suferințele psihice suportate de către Vladimir Karatun în urma aflării nelegitime în detenție, perioada de aflare în detenție ilegală, locul și condițiile de detenție, gradul trăirilor negative și disconfortul suportat odată cu supunerea acestei încălcări și consecințele produse vieții familiale și sociale ale acestuia, instanța de recurs conchide că, compensația bănească încasată de instanțele ierarhic inferioare nu este în măsură de a-i atenua suferințele cauzate.

Iar, din aceste motive, având în vedere principiul compensării echitabile și rezonabile a prejudiciului moral, instanța de recurs consideră că suma de 72 000 lei, solicitată de reclamant cu titlu de compensație pentru prejudiciul moral suferit, poate fi considerată o satisfacție echitabilă și proporționată cu sumele acordate de Curtea Europeană în cauze similare.

Distinct de cele reținut supra, referitor la celelalte capete ale acțiunii, Colegiul apreciază că argumente invocate de recurenți, în susținerea pozițiilor privind dezacordul cu soluțiile adoptate de către instanțele ierarhic inferioare, nu pot fi reținute de către instanța de recurs, deoarece se axează asupra circumstanțelor care au fost constatate și elucidate pe deplin de instanța de apel, având la bază cumulul de probe, care au fost administrate și apreciate cu respectarea normelor de drept procedural și susținute de normele de drept material.

Referitor la recursul Administrației Naționale a Penitenciarelor, Colegiul îl va respinge ca fiind unul neîntemeiat, or acesta conține criticile invocate anterior și în cererea de apel.

Din aceste motive, având în vedere că circumstanțele cauzei au fost constatate de către instanța de apel, verificarea suplimentară a anumitor dovezi nefiind necesară, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a respinge recursul declarat de Administrația Națională a Penitenciarelor, a admite recursul declarat de către Vladimir Karatun și de a modifica decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe în partea cuantumului sumei încasate cu titlu de compensație pentru prejudiciul moral cauzat în urma constatării încălcării dreptului reclamantului prevăzut de art. 5 paragraful 1 CEDO, ca rezultat al întâzierii cu 36 de zile de punere a acestuia în libertate, cu menținerea în rest a deciziei instanței de apel și hotărârii primei instanțe fără modificări.

În conformitate cu prevederile art. 442, art. 444, art. 445 alin. (1) lit. a), e), alin. (3) Cod de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se respinge recursul declarat de Administrația Națională a Penitenciarelor.

Se admite recursul declarat de Vladimir Karatun.

Se modifică decizia din 11 martie 2021 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 31 octombrie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, adoptate în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Vladimir Karatun împotriva Ministerului Justiției, intervenienți accesorii oficiul Avocatului Poporului și Administrația Națională a Penitenciarelor, cu privire la constatarea faptului încălcării articolului 5 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, repararea prejudiciului material și moral și compensarea cheltuielilor de judecată, în partea încasării de la bugetul de stat gestionat de Ministerul Finanțelor, prin intermediul Ministerului Justiției, în beneficiul lui Vladimir Karatun, a sumei de 15 200 lei cu titlu de prejudiciu moral cauzat, prin majorarea cuantumului sumei încasate de la 15 200 lei până la 72 000 (șapte zeci și două de mii lei).

În rest, decizia din 11 martie 2021 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 31 octombrie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, se mențin.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,

judcătorul
judcătorii

Svetlana Filincova
Ala Cobăneanu
Galina Stratulat
Iurie Bejenaru
Dumitru Mardari